

УДК 808. 003.05

Чабан О.М., Чабан О.Н., Chaban O.M.

Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту

ім. акад. В. Лазаряна

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПИСЬМА
ПРИ ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ (РОСІЙСЬКОЇ) МОВИ ЯК
ІНОЗЕМНОЇ**

**РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПРАКТИКЕ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ПИСЬМУ
ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ УКРАИНСКОГО (РУССКОГО) ЯЗЫКА КАК
ИНОСТРАННОГО**

**IMPLEMENTATION OF PRACTICAL TRAINING METHODS IN
TEACHING UKRAINIAN (RUSSIAN) WRITING AS A FOREIGN
LANGUAGE**

У статті аналізується значення писемного мовлення при вивченні іноземної мови. Розглядаються етапи навчання письма, а також труднощі, що виникають в процесі оволодіння ним і шляхи їх подолання. У роботі акцентується увага на вивченні іноземцями російської мови як іноземної для них.

Ключові слова: *писемне мовлення, іноземна мова, значення навчання, орфографія.*

В статье анализируется значение письменной речи при изучении иностранного языка. Рассматриваются этапы обучения письму, а также трудности, возникающие в процессе овладения им и пути их преодоления. В работе акцентируется внимание на изучении иностранцами русского языка как иностранного для них.

Ключевые слова: *письменная речь, иностранный язык, значение обучения, орфография.*

This article analyzes the importance of writing in learning a foreign language. Consider teaching writing stages and the difficulties that arise in the

process of mastering it and how to overcome them. The paper focuses on the study of foreigners Russian as a foreign language for them.

Keywords: writing, foreign language, values education, spelling.

Підготовка іноземних студентів до подальшого навчання у вищих навчальних закладах неможлива без оволодіння ними всіма видами мовленнєвої діяльності, бо це забезпечує рівень їх підготовки. Вивчаючи українську (російську) мову як іноземну залучаються всі аспекти мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, усне мовлення, письмо). Та письму належить особлива роль. Писемне мовлення, як і усне є продуктивним видом мовленнєвої комунікації, за допомогою якого є можливість висловлювати свої думки, ідеї, міркування у відповідь на прослухане або прочитане. Недооцінка ролі писемного мовлення у навчанні іноземної мови, негативно впливає на результат навчання. У 90% людей зоровий канал сприйняття інформації домінує. Тому можна припустити, що міцність та обсяг вивченого матеріалу, сприйнятий та закріплений через зоровий канал зв'язку буде значно вищим. В писемному мовленні чіткіше виявляється мовленнєва природа зв'язного висловлювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обрана тема ніколи не залишилася поза увагою дослідників. Цікавими є сучасні публікації Бугайчука О.В. [1], Глазунової Т.В. [2] тощо. Ґрунтовним, на нашу думку, є дослідження Рогової Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарової Т.Е. [9]. Лінгвісти досить активно досліджують цю тему, проте це питання потребує постійно нового вивчення.

Актуальність дослідження. В останні роки роль письма в навчанні української (російської) мови як іноземної поступово підвищується. Ефективність процесу навчання письма залежить від правильного вибору викладачем методів та прийомів навчання письма, від правильного підходу до комунікативних завдань.

Основною **метою** цієї роботи є осмислити та проаналізувати практичні методи навчання письма при вивченні іноземної мови.

Об'єктом дослідження є предмет навчання письма на різних етапах, тому що це питання представляє собою практичний та теоретичний інтерес для майбутнього викладача.

Предметом дослідження є цілі, етапи навчання письму та принципи навчання письма, а також труднощі, що виникають в процесі оволодіння.

В сучасній методичній літературі розрізняють письмо та писемне мовлення. Деякі дослідники використовують лише термін письмо, підкреслюючи його вузьке чи широке значення [6, 7]. Цей поділ пов'язаний із особливостями механізму письма, що складається із двох етапів: складання слів за допомогою літер та формування письмових повідомлень, до складу яких входять слова, словосполучення. В основі реалізації першого етапу лежить оволодіння графікою та орфографією. Для здійснення другого етапу необхідно оволодіти мовленнєвим умінням.

Писемне мовлення відрізняється від інших видів мовленнєвої діяльності не тільки своєю специфікою, але й ступенем розповсюдження в побуті. Використання писемної мови вужче у порівнянні з усним мовленням.

У програмах з іноземних мов письмо визначали частіше як засіб, а не як мету навчання. На різних етапах навчання іноземних мов роль письма змінюється. Так, на початковому – реалізується мета оволодіння технікою письма. Вказані вміння необхідні для розвитку вмінь читання та усного мовлення.

На середньому етапі основним є навчання. Одночасно розвивається писемне мовлення, як засіб, що сприяє формуванню вмінь та навичок усного мовлення.

На старшому етапі набуті навички письма вдосконалюються. Крім цього, писемне мовлення виконує ще одну важливу роль. Воно стає допоміжним засобом під час самостійної роботи над мовою, зокрема у вигляді складання

анотацій та планів до прочитаних текстів. Письмо є метою та важливим засобом навчання іноземної мови.

Писемне мовлення дозволяє зберегти мовні та фактичні знання, служить надійним інструментом мислення, стимулює говоріння, слухання і читання.

За умови правильного визначення мети навчання письма та писемного мовлення, врахування ролі письма у розвитку інших умінь, використання вправ, які повністю відповідають поставленій меті, виконання вправ на відповідному етапі навчання, усне мовлення поступово стане багатшим і логічнішим.

Нами проведено дослідження в академічній групі, студентами якої є іноземці і російська мова для яких є відповідно – іноземною. Учасникам дослідження було запропоновано завдання: переказ тексту, одній підгрупі усно, іншій – письмово. Наступного дня перед студентами було поставлено завдання в усній формі передати зміст раніше прочитаного нами тексту. Як виявилось, набагато краще справились із завданням ті учасники дослідження, які раніше записували. Вони краще запам'ятали зміст, послідовність викладеного матеріалу, окремі вислови та словосполучення. Отже, можемо стверджувати, що завдяки писемному фіксуванню усного висловлювання набувається більша свобода й легкість в оперуванні мовним матеріалом в подальшому усному мовленні: конструкції та фрази, які фіксувались письмово, набувають більшої варіативності.

У процесі комунікації письму надається менше уваги, ніж говорінню, аудіюванню та читанню, але воно використовується як ефективний засіб розуміння, закріплення, заучування та використання лексичних і граматичних явищ. Письму належить значна навчальна функція, що зумовлює підтримку процесу аудіювання, говоріння та читання, дає можливість одночасно здійснювати індивідуальну продуктивну мовленнєву діяльність всіх студентів, є раціональним засобом контролю їх знань, вчить самоконтролю та самоперевірці. Завдяки взаємодії різних аналізаторів мовний матеріал в процесі письма запам'ятовується краще, позитивну роль

при цьому відіграє уповільнення акту письма, що дозволяє проводити ретельний внутрішній аналіз утворення та вживання мовних одиниць. Письмо служить не тільки для засвоєння мовного матеріалу, а і допомагає вдосконалювати вміння читати та говорити. Письмо має позитивний вплив на процес навчання. У процесі навчання значна частина матеріалу записується і використовується при заучуванні, повторенні, закріпленні. Студенти привчаються до різних видів письмових вправ, що є необхідним елементом розвитку вмінь і навичок.

Думка про використання однієї форми мовлення для розвитку іншої не нова у методичній літературі. Недооцінювання ролі писемного мовлення у навчанні іноземних мов негативно впливає на весь навчальний процес. Відомо, що у 90 % людей зоровий канал сприйняття інформації в декілька разів сильніший у порівнянні зі слуховим. Це дає підстави припустити, що обсяг і міцність засвоєного матеріалу, вилученого через зоровий канал зв'язку, будуть значно вищими. Тому й неправомірною здається позиція прихильників аудіовізуального методу, які виключають на довгий час письмо з процесу навчання, вважаючи, що мова - це «слухо-наочне ціле». Недостатня увага до письма, письмових вправ у навчанні іноземних мов, виконання яких пов'язане з діяльністю більшого, в порівнянні з усним мовленням, числа аналізаторів, веде до збіднення навчального процесу, до швидкого забування, до втрати умінь та навичок, здобутих значним зусиллям.

Спільність двох видів мовлення (усного та писемного) підкреслюють і лінгвісти, які вважають їх двома формами спілкування однією і тією ж мовою, формами взаємно зумовленими, які доповнюють одна одну, користуючись матеріалом одного словникового фонду, опираючись на загальну граматичну будову [3]. Усне й писемне мовлення розглядається лінгвістами, як дві форми комунікації, що мають у своїй основі загальні базові моделі, загальний план змісту і дещо різні плани його вираження [6]. Практичне володіння іноземною мовою не буде повноцінним, якщо воно не включає обидві форми комунікації у тісному взаємозв'язку. Писемне

мовлення має багато якостей, необхідних для усного мовлення. Воно має потребу в досконалішому обдумуванні, бо повинно забезпечити вимоги правильності, ясності, чіткості викладу думки, тому що воно ізольоване від співрозмовника, від ситуації спілкування. Перед ним чіткіше постає вимога бути більш обґрунтованим, логічним та доказовим. Набуваючи навички письма, студент переносить їх в усне мовлення, від чого воно стає досконалішим, а сам мовець відчуває себе впевнено.

Висновки. Таким чином, враховуючи вищесказане, можна говорити про те, що володіння писемною формою мовлення – це вміння особи, яке за допомогою використання системи графічних знаків є засобом комунікації. Письмо є продуктивним видом діяльності, що дає можливість фіксувати і передавати інформацію. З функціональної точки зору використання письма на заняттях, з вивчення іноземної мови, служить засобом контролю.

Беручи до уваги всі результати виконаних нами досліджень, а також опрацьовані матеріали на цю тему, робимо висновок, що роль писемного мовлення при вивченні іноземної мови має надзвичайно важливе значення для навчання. І викладачам слід звертати на це особливу увагу під час проведення занять. Безумовно, необхідно поєднувати аудіювання, читання, усне мовлення, письмо. Але при цьому на писемний вид мовлення, слід зробити особливий акцент.

Список літератури

1. Бугайчук О.В. Сучасні технології в навчанні писемного іноземного креативного мовлення студентів // Наука і освіта. – Одеса, 2001. – № 1. – С. 104.
2. Глазунова Т.В. Види письмових висловлювань як об'єкт навчання // ІМ. – 1997. – № 1. – С. 61 –62.
3. Демьяденко М.Я., Лазаренко К.А., Мельник С.В Основы общей методики обучения иностранным языкам. – К.:Вища школа 1994. с. 180 –189.

4. Калініна Л.В., Самойлюкевич І.В. Навчання творчого письма іноземною мовою у старших класах середньої школи // ІМ. – 1996. – № 1. – С. 9 –10.
5. Леонтьев А.А. Общая методика обучения иностранным языкам. – М.: Высшая школа, 1991.
6. Мильруд Р.П. Методика обучения иноземной письменной речи // ИЯШ – 1997. №2. с.5 – 11.
7. Мусницкая Е.В. Обучение письму// Общая методика иностранным языкам. Хрестоматия – М.: Русс. яз. 1991. с. 261 – 270. ИЯШ – 1991р. № 1. с. 60 – 64.
8. Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е. Методика обучения иностранного языка в средней школе. – М.: Просвещение, 1991. – 287с.